

כיתה ה-ד:

מרחב החיים:

בסיומה של הילדות התיכונה פעילים ילדים בטווח רחב של "תפקידי גדולים" בחברת הילדים: בתפקידים חברתיים שונים כחברים לכיתה, כחברים לתנועה, בחוגים ובתפקידי שכבת הבוגרים בבית-הספר. כיחידים או בקבוצות קטנות הם יוצאים לפעילויות של חוגים, בילוי פנאי כגון מסיבות כיתה, קניות, וצפייה בסרטים ללא ליווי מבוגרים.

מטלות רגשיות חברתיות:

בשלב זה מצופה מן הילד לגלות עצמאות בניידות, בטיפול בצרכים האישיים, בהכנת שיעורים, בעמידה בדרישות וביכולת ארגון עצמי, וגם לשאת בתפקידים משמעותיים במסגרת המשפחה. הוא מוצרך בהתאם לתועלת שהוא מביא ולהצלחה בתפקידים שמוטלים עליו או שנוטל בעצמו.

מצופה מן הילד ליטול על עצמו פיתוח פרויקטים במסגרת לימודית, להשתתף בצוותי משימה הנבחרים על-ידי המורה, ולהיות מסוגל למלא משימות לימודיות בהיקף גדול יותר מאשר בעבר ולהשתמש במקורות מגוונים. הוא יכול להעריך את יכולותיו וקשייו באופן מציאותי יותר, ולבקש סיוע במידת הצורך.

מצופה ממנו להשקיע גם לנוכח הצלחות חלקיות ואכזבות הנקרות בדרכו הן בלימודים והן במיצב החברתי שלו.

מן הילד מצפים לפתח תחושה פנימית של "נכון" ו"לא נכון" גם כשהדבר אינו מוסכם על בני הגיל. כמו כן, הוא אמור להתמודד עם רגשות קשים כגון: תסכול, חוסר אונים, הכרה במגבלותיו, ועם ידיעה שלציתים יכולתו לשנות את המציאות מוגבלת. וכן, להתמודד בבית-הספר באופן עצמאי עם שגרת החיים, ולדע את המורה ואת צוות בית-הספר על אירועים מיוחדים (מחלת הורה, אסון, שמחה משפחתית וכד') ובאשר לצרכים המתעוררים בקשר אליהם.

הילד מסוגל עתה להגיב בגמישות רבה יותר ל"עבירות" על חוקים ועל נהלים, ולהיות אמפתי לרגשות אנשים אחרים.

זהו שלב שבו הילד מודע לתהליכי שינוי ומעבר העומדים בפתח. הוא מודע לשינויים המתרחשים בגופו ובגופם של בני גילו לקראת ההתבגרות, מתחיל להתעניין ולהתייחס למידת האטרקטיביות שלו, ומתכוון לתקופה הבאה בהתפתחות האישית ולמעבר למסגרת הבאה - המערבים ציפיות חיוביות ומלווים בהתרגשות ובחששות.

תנאים סביבתיים המאפשרים להתפתחויות הללו לקרות:

א. סביבה המספקת הזדמנויות ללמידה (משפחה, בית-הספר וקהילה):

- חונכות לצעירים ממנו.
- תפקידים אחראיים בבית-הספר ובקהילה כגון: אחריות על הפסקה פעילה, משמרות זה"ב, טיפוח סביבה קרובה סחוץ לבית-הספר, דאגה לאוכלוסיות חלשות.
- הכרה והוקרה על עשייה ותרומה.
- עיתון בית-ספרי שבו ניתן ביטוי לעשייה וכד'.
- סביבה המספקת כללים ברורים ובודקת עמידה בדרישות.

ב. פעולות היזמות על-ידי המורה בנוסף, לשיעורי תכנית כישורי חיים, ומשלימות אותם:

- הצבת גבולות באופן אסרטיבי.

- הכנת הילדים למעבר בתחומים לימודיים (אסטרטגיות למידה) והיכרות עם המערכת הקולטת.
- שיחות על רגשות העולים בעקבות נושאי פרידה ומעבר.
- שיחות בנושא שימור חברויות והיכרויות חדשות במצבי מעבר.
- שיחות פרטניות עם ילדים הזקוקים לסיוע בתהליך המעבר.
- יידוע הורים על תהליך ההתערבות בכיתה בנושא המעבר, נוהלי טקס הסיום ומה צפוי עד סוף השנה.
- מתן מקום גם לביטוי התנהגות השייכים לתקופת הילדות העומדת להסתיים (להיות גם קטן וגם גדול).
- יצירת תיעוד (אלבום כיתתי) של הכיתה למזכרת לשנים הבאות.

ג. מקומה של קבוצת ילדי הכיתה בהתפתחות היכולות והכישורים:

- לאפשר לילדים להיות גאים בהשתייכות לקבוצות שונות של ממלאי תפקידים.
- לאפשר לילדים לשמר חברויות ובה בעת לפתח חברויות חדשות.
- להכיר ולהוקיר סילוי תפקידים והשתייכות קבוצתית של ילדי הכיתה מחוץ לבית-הספר (שמרטפות ועבודות אחרות, כדורסל, תנועת נוער להקת ריקודים וכד').